

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Стефан Тодоров Сивков, дм
Катедра по анатомия, хистология и ембриология
Медицински университет-Пловдив

Относно: дисертационен труд за присъждане на ОНС „Доктор” в област на висше образование: 4. Природни науки, математика и информатика, професионално направление: 4.1. Биологически науки, научна специалност: Биология

Автор: Галина Алексиева Янева

Тема: „Медико-дерматоглифично изследване на пръстови и дланни изображения при жени с карцином на гърдата в Североизточна България”

Научни ръководители: доц. Добри Иванов, дб и доц. д-р Петко Маринов, дм (ФФ, МУ-Варна),

1. **Общо представяне на процедурата и докторанта.** Със заповед № Р-109-203/02.05.2018 г. на Ректора на МУ-Варна съм определен за член на научното жури във връзка с процедурата за защита на дисертационния труд на тема „Медико-дерматоглифично изследване на пръстови и дланни изображения при жени с карцином на гърдата в Североизточна България” за придобиване на ОНС „Доктор” в област на висше образование 4. Природни науки, математика и информатика 4.3. Биологически науки, научна специалност Медицинска биология. Автор на дисертационния труд е Галина Алексиева Янева – докторант в самостоятелна форма на обучение към катедра „Биология” на МУ-Варна с научни ръководители доц. Добри Иванов, дб и доц. д-р Петко Маринов, дм. За изготвяне на рецензията получих материалите, изискващи се от Правилника за развитие на академичния състав на МУ-Варна.

Докторантката Галина Алексиева Янева, родена на 26.11.1975 г. в гр. Белослав обл. Варненска. През 1996 г. завършва образованието си в Медицински колеж Варна със специалност „Медицински лаборант”. През 2004 г. завършва висше образование в Пловдивски университет „Паисий Хилендарски” с магистърска специалност „Биология”. През 2016 г. придобива специалност „Медицинска биология” в Медицински университет-Варна.

От 1997 - 2005 г. работи като мед. лаборант в Серологична лаборатория към Клиника по кожни и венерически заболявания към МБАЛ "Св. Анна" ЕАД, гр. Варна. От 2005-2009 г. работи като биолог в имунохистологична лаборатория в Клиниката по обща и клинична патология УМБАЛ "Св. Марина" ЕАД, гр. Варна

През май 2009 г. е назначена като асистент в Катедра по биология към Медицински университет-Варна. Със заповед Р-109/10.12.2015 г. е зачислена като докторант на самостоятелна подготовка в Катедрата по биология на Медицински университет-Варна. Отчислена е от докторантура с право на защита със заповед – Р-109-203/02.05.2018 след успешно преминалата вътрешна защита.

2. **Актуалност на тематиката.** Дисертацията е посветена на изследването и изясняването на значението на дерматоглифичните характеристики при изучаването на генетичната основа на рака на млечната жлеза. На този етап използването на дерматоглифичните характеристики като скринингов и прогностичен тест при жени с рак на млечната жлеза не е достатъчно проучено.

3. **Познаване на проблема.** Уводът, приведените основни сведения за дерматоглифичните признаци като биологични маркери, социалната епидемиология и генетика на рака на млечната жлеза и творческото използване на цитирания литературен материал показват познаване на състоянието на проблема, третиран в дисертацията от докторанката.

4. **Характеристика** и оценка на дисертационния труд и приносите. Дисертационният труд е структуриран според общоприетите изисквания - въведение, литературен обзор, цел и задачи, материал и методи, резултати, обсъждане, изводи. Представен е върху 138 стандартни страници, съдържа 57 фигури и 20 таблици. Използваната литература включва 221 източника, от които 27 на кирилица и 194 на латиница.

Във „Въведението” е направен исторически и международен преглед на проблема, като са анализирани резултатите на редица автори върху ролята на дерматоглифичните маркери в биологичното характеризиране и прогностична оценка при рака на млечната жлеза.

В „Литературния обзор” дисертантката прави преглед на развитието на дерматоглификата като научно направление, като представя периодите в историята на дерматоглифичните изследвания. Достатъчно подробно е разгледана филогенезата и онтогенезата на дерматоглифите и вероятните еволюционни стъпки при формиране на хребетите. Направен е преглед на дерматоглифичните изследвания в България като е обсъдено значението на дерматоглификата в медико-антропологичните изследвания. Разгледани са различните методи за получаване на дерматоглифични отпечатьци. Характеризирани са дерматоглифичните признаци на пръстите и дланите на ръцете, които са представени с техните количествени и качествени характеристики. Анализирани са структурата на интензитета на пръстовите папиларни изображения като показател за полигенетично взаимодействие. Подробно е представено унаследяването на дерматоглифичните изображения. Разгледани са дерматоглифичните аномалии в развитието и факторите причиняващи промените.

Представена е социалната епидемиология и генетичните предиспозиции за рак на млечната жлеза. На този фон е обсъдена прогностичната роля на дерматоглифичните изследвания, която се смята за доказана при редица социално-значими заболявания на различни органи и системи. Дисертантката представя критически преглед на литературата върху съответния контингент от болни индивиди. Отбелязва се, че доказателствата за ползата от дерматоглификата за ранната диагностика, скрининга и прогнозата на злокачествените заболявания все още са оскъдни.

Целта на настоящото проучване е да се направи сравнителна характеристика на дерматоглифичните изображения на пръстите и дланите при жени с рак на млечната жлеза и клинично здрави жени, за да се обогатят знанията за прогностичната значимост и клинична приложимост на дерматоглифичния метод.

Материалът на изследването е достатъчен по обем, правилно подбран и структуриран, добре документиран и прецизно регистриран, което гарантира достоверност на резултатите.

Методика на изследването. Докторантката е използвала надеждни и достатъчни за постигане на поставената цел методи – дактилоскопия, палмоскопия и флукуираща асиметрия, с които получава адекватен отговор на задачите, решавани в дисертационния труд.

Статистическите методи са подходящо подбрани с информативност необходима за изследването.

Главата „**Резултати**” заема 40 страници. Получените данни са нагледно демонстрирани и анализирани в представената документация (графики и таблици). Представени са социодемографски и епидемиологични показатели за рака на млечната жлеза в страната. Анализирани са дерматоглифични показатели с предполагаема роля в прогнозирането на хода на заболяването.

Общите честотни разпределения на папиларните изображения на пръстите на лявата и на дясната ръка, както и на двете ръце на жените с рак на млечната жлеза се различават статистически достоверно от тези на здравите жени.

Тези резултати показват, че анализът на папиларните изображения на пръстите на ръцете, сумарната честота на изопраженията на хипотенара, хребетния брой на дланите на двете ръце може да допринесе за разграничаването между наличието и липсата на рак на млечната жлеза и идентифицирането на жените с по-висок риск за това злокачествено заболяване.

Изводите са седем, като обобщават вярно резултатите от изследването. Налице са статистически значими различия между жените с рак на млечната жлеза и здравите жени по отношение на средните стойности на папиларните изображения на петте хомоложни пръста, формулите за разпределението на пръстовите папиларни изображения, както и сумарните стойности.

Преценка на публикациите и личния принос на докторантката. Основните резултати от дисертацията са публикувани в *Acta morphologica et anthropologica*, 2018, *Scripta Scientifical Salutis Publicae*, 2018, Сборник научни трудове на СУБ, 2018. Има 3 съобщения на научни форуми. Публикациите са в съавторство, но във всичките докторантката е водещ автор, което заедно с личните ми впечатления, ми дава основание да смятам, че има основен принос в резултатите.

Авторефератът е структуриран правилно, като отразява съдържанието, основните резултати и приносите на дисертационния труд.

Препоръките ми за бъдещо използване на дисертационните приноси и резултати са за прилагането им в по-нататъшното изучаване и разширяване на тази перспективна проблематика, при което получените резултати да се публикуват и в самостоятелни научни статии.

Заклучение. Дисертационният труд на Галина Янева разглежда проблем, който е с научен и практически интерес в областта на морфологичните и клинични науки. Получени са научни резултати, обогатяващи познанията в приложението на дерматоглифичните признаци за скриниране и прогнозиране риска от рак на млечната жлеза. Авторката за първи път у нас провежда анализ на динамиката заболяемостта и смъртността от рак на млечната жлеза в Североизточна България. Това е реален научен принос. Изложението и оформлението на дисертационния труд и на автореферата е много добро. Извършена е голяма по обем и трудна за изпълнение работа. Това показва, че докторантката притежава теоретични знания и професионални умения по научната специалност, както и умения за самостоятелни научни изследвания. Представените материали и документи по процедурата отговарят напълно на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България, Правилника за прилагане на този закон, Регламента за придобиване на ОНС „Доктор” в МУ-Варна.

Въз основа на изложеното давам положителна оценка за проведеното научно изследване в дисертационния труд, като предлагам на почитаемото научно жури да присъди на Галина Алексиева Янева образователната и научна степен „Доктор” в област на висше образование 4. Природни науки, математика и информатика 4.3 Биологически науки, научна специалност Медицинска биология.

Проф. д-р Стефан Сивков, дм

07.06.2018 г.

